

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

בס"ד • גליון מ' •

פרשת תרומה תשפ"ד

ישיבת פוניבז' •

"ושכנתי בתוכם"

עם ישראל היו סביבו כל הזמן, היו עולים לרגל ג' פעמים בשנה ומקריבים קרבנות. עכשיו אין לנו בית המקדש, אבל אפשר לעשות דברים במקום זה, תפילה היא במקום הקרבנות, וכשמתפללים מכוונים את הלב למקדש, המציאות וההשפעה של המקדש קיימת אצלנו גם היום. מהזמן שהקב"ה השרה את שכניתו על עם ישראל במדבר - זה עדיין נשאר אצלנו, יש כזאת מציאות כל הזמן, נשאר אצלנו את החלק של ה"ושכנתי בתוכם". השכינה מגיעה כשהאדם מחכה ומצפה לה, עכשיו בקידוש לבנה חיכנו לקבלת פני שכינה, זה המהלך שצריך להיות בכל יהודי, כל מעשה שיהיה מושפע מזה.

קיום המצוות כראוי על ידי הרגשת 'שכינה כנגדו'

השלמות מגיעה מכל המצוות, אבל גם בזה יש מצוות שנוגעות ליסודות האמונה, מצוות שתפקידם לשנות את האדם ולגרום לו לקיים את חובתו בעולמו. מצוות תלמוד תורה היא חלק מהמציאות והמטרה של האדם - ללמוד תורה. ציצית מזכירה לנו כל הזמן את התרי"ג מצוות. ויש מצוות שבין אדם למקום, אמונה, מצוות, להזכיר לנו את המלכות שמים, מה דורשים מהאדם - עבד ד', ויש מצוות שבין אדם לחברו, והשורש של זה הוא שהאדם הוא צלם אלוקים, והרמ"ח מצוות עשה מכוונים כנגד רמ"ח איברים, והשם"ה מצוות לא תעשה מכוונים כנגד שס"ה גידים, וכן מצוות בין אדם לחברו צריך להגיע מכוח זה, לדעת ולהרגיש שכל יהודי הוא צלם אלוקים, הוא מצוות, הוא חפצא של דבר שממחיש את התורה. ומזה בא החיוב של "ואהבת לרעך כמוך", והאיסור להזיק לשני ולהתנהג אליו כראוי.

וכל דבר שעושים מוסיף לזה. האדם מתפלל וצריך להרגיש ששכינה כנגדו, ומוטל עליו לחשוב ולהרגיש את זה, לעשות מזה עסק 'עבודה', וכמו שהכהן מקריב קרבן בבית המקדש, גם תפילה היא במקום קרבן התמיד, כך אתה משמש עכשיו ככהן במקדש, אתה לובש תפילין, כמו בגדי כהונה. וכך כל פרט של רוחניות בונה ומוסיף ליסוד הזה.

ומי שחי בשטחיות ולא מסתכל, הוא מתנהג כמו כולם, אבל אם הוא מעמיק במחשבתו ומתבונן על מה שהוא עושה, הוא מבין שהוא מתעסק עם הקב"ה, עם השכינה, בין בפרשת משפטים ובין בפרשת תרומה, הוא מבין שהוא מתעסק כעת עם דבר ד'.

וזה עיקר העבודה, להרגיש שאנו לא חיים בעולם סתם, המטרה שלנו היא לעבוד ולהתקדם עוד למעלת אבותינו. ולא ששייך שנגיע ממש למעלה של אברהם אבינו, אבל בוודאי שכל אחד יכול לפי דרגותיו להגיע למצב של "ושכנתי בתוכם", הוא שייך לזה. כל אחד יודע שהשכינה נמצאת בינינו, כשמתפללים שמונה עשרה כתוב ששכינה כנגד המתפלל, וכשמברכים ברכה גם כן מדברים עם הקב"ה, בכל דבר יש הרבה דרגות, וכל אחד יכול להתקדם עוד לפי דרגתו.

הדרך לקיום המצוות בשלמות

העבודה שלנו היא לרצות להיות יותר שלמים, וכבר הזכרנו את דברי הרמב"ם שכשהאדם עושה מצווה בשלמות גמורה, זה גורם לו לזכות להיות בן עולם הבא. עולם הבא זה שכינה, דבקות בד', זה השיא, וכשהאדם עושה מצווה בשלמות הוא מגיע לדרגה הרבה יותר גבוהה משאר המצוות שעושים בלי שלמות, ועליו מוטל לחפש איך נוכל לקיים את המצוות יותר באיכות.

עיקר ההפרעה בזה היא היסח הדעת, האדם נכנס להלוך ילך של החיים הפשוטים, לחיי החול, לחיות בלי מחשבה, ואז הוא מסיח דעת מהעיקר בחיים, לא עושים עסק אמיתי מהתורה, התפילה והמוסר, מתנהגים בצורת 'מלומדה', וזה עיקר החיזוק שאנו צריכים להתחזק.

הנייע"ס הוא הגורם המפריע ביותר בדרךנו

התורה אומרת (שמות כ"ה, ב') "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומת", וכולם רצו לתרום למקדש, כל כלל ישראל רצו שיהיה להם חלק בזה. כך גם אצלנו, כל אחד צריך לדעת שבכל מעשה שהוא

"וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן... אז נחשבו גאולים"

כתב הרמב"ן (הקדמה לחומש שמות) "השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחידוש העולם ויצירת כל נוצר, ובמקרי האבות כולם שהם כעין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמז להודיע כל העתיד לבא להם", ספר בראשית הוא ספר היצירה, לספר לנו מהם שורשי היצירה שלנו, "ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתיחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון וכו'. והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישוּבו - וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכניתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם, שהיה סוד אלוך עלי אהליהם, והם הם המרכבה (ב"ר מ"ז, ח'), ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ד' מלא אותו תמיד", השורשים של המשכן אלו האבות, ועד שעם ישראל לא שבו אל דרגת האבות על ידי שנבנה המשכן, לא היו חשובים גאולים.

"בכל מקום שילכו אלך עמהם ואשכון בתוכם"

הבית של אברהם אבינו היה המשכן בעצמו, אהל שהקב"ה שכן בו, ועל ידו "שבו אל מעלת אבותם", ולדורות נשאר לנו זכר מזה - המשכן של כל עם ישראל שהקריבו בו קרבנות, וכשעם ישראל בנה את המשכן הם חזרו לדרגה של השראת השכינה, וידועים דברי השל"ה בפרשתנו שמאריך לבאר הפסוק (שמות כ"ה, ח') "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהקב"ה משרה שכניתו אצל כל יהודי ויהודי "וסוד זה הוא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ונמצאת השכינה כאכסנאי הולך ממקום למקום. ולזה אמר ושכנתי בתוכם, ולא אמר ושכנתי למטה, אלא בתוכם כדמיון אכסנאי, כלומר בכל מקום שילכו אלך עמהם ואשכון בתוכם" (של"ה, תרומה ג'), הקב"ה נמצא בביתו של כל אחד ואחד. כל אחד שיש תפילין בראשו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, זה בית המקדש עם כהן, והכל יונק את כוחו הרוחני מהמשכן.

מטרת המשכן להרבות השראת השכינה

החינוך (מצוה צ"ה) מאריך לבאר את שורשי המצוה של בניית משכן לקב"ה, שהרי אין הקב"ה צריך בית לדור בו, אלא "הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה, לא מהיותו צריך לשבת בין אנשים ולבוא בצל קורותם וכו', הלא ידועים הדברים וברורים שהכל להכשר גופותינו, כי הגופות יוכשרו על ידי הפעולות, וברבות הפעולות הטובות ורוב התמדתן מחשבות הלב מטהרות מתלבנות מזדקקות וכו'", הכל זה בשבילנו, והשכינה שרויה בשבילנו. תפקידנו הוא להרבות את השכינה בעולם, וכל המציאות של עם ישראל זה בשביל זה. וכבר הזכרנו את דברי הר"ן שמבאר שגם דיני הממונות הפשוטים כשנעשים על ידי יהודי - זה מוסיף שכינה בעולם, וזה תפקידנו בעולם, וכל המצוות מכוונים כדי להוסיף עוד מהשראת השכינה.

כשהשכינה שרויה בבית, יש לזה משמעות גם בכל חיי הגשמיות, בבין אדם לחברו, הכל מרבה שכינה, וכמוש"כ הרמ"א (א, א) "כל שכן, כשישים האדם אל ליבו שהמלך הגדול, הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו", האדם חי בבית המלך. זה תפקיד היהודי בעולמו. ולכן יש דברים שגורמים לסילוק שכינה, השכינה נמצאת אצל כל אחד, ואם האדם עושה דברים לא ראויים, הוא גורם לסילוק השכינה. ולכן יש מצוות שמי שעובר עליהם מקבל על כך עונשים גדולים, ולכל יהודי יש תפקיד ושליחות להוסיף שכינה בעולם. ולכן חילול ד' הוא עבירה נוראה, כיון שכל הבריאה נועדה לקידוש ד', וכשהוא עושה הפוך הוא בעצם אומר שאין סיבה לבריאה, שכל המטרה הייתה כדי להשרות שכינה, והוא גורם שהשכינה תסתלק.

בפרשת השבוע התורה אומרת לנו לבנות משכן לקב"ה, ובוודאי שכל הזמן עם ישראל היו מסתכלים אל המשכן, בית ד', הם חיו כל הזמן בתוך הענין, הם הרגישו את זה כל הזמן. וכשהיה בית המקדש גם כן

עושה הוא בונה, הוא בונה את עצמו, ויש דברים שמפריעים לבניה, והמפריע הגדול שיש לנו בדורנו לזה הוא הנייעס, ההבל העולמי, וזה מסיח דעת מהמטרה האמיתית.

בחוברות הלבבות (שער חשבון הנפש פרק ג) "חשבוננו עם נפשו על התערבו עם בני אדם בתקנת העולם מחרישה וקצירה ומקח וממכר והענינים, שנעזרים בהם אדם בקצת בני אדם בקצתם על ישוב העולם, שיאהב להם מה שיאהב לנפשו מהם, וישנא להם מה שישנא לנפשו מהם, וימחול עליהם, וידחה מהם כפי יכלתו מה שיזיקם וכו'". האדם לא חי לבד, הוא חי בתוך חברה, ויש אופנים שהחברה מועילה לו, לכולם יש מטרה אחת, לכל אחד חשוב לעזור לשני להתקדם, ויש אופנים שהחברה מזיקה לו, כשכל אחד דואג רק לעצמו, ואכפת לו שלשני גם יש, החברה היא מסגרת, ויש מסגרת שאם בונים אותה כמו שצריך זה עוזר, וכגון כשהולכים בשיירה כל אחד עוזר לשני והם הולכים בצורה יותר קלה, אבל אם כל אחד הולך לבד, כל אחד מתייגע מאוד עד שהוא מוריד וטוען את המשא, כך הוא העולם הזה, וכשהאדם לא עוזר לשני הוא בעצם גם מפריע לו בדרך.

השלמות האמיתית - לדאוג לאחרים ברוחניות ובגשמיות

זה שייך גם ברוחניות, וגם בגשמיות, אם האדם רוצה ויודע שתפקידו בעולם הוא להגיע לשלמות - שלמות זה לדאוג שלכולם יהיה, "ושכנתי בתוכם", אבל אם כל אחד דואג רק לעצמו - שכניה לא מגיעה לאדם אחד, השכינה מגיעה לכל כלל ישראל, ובישיבות יש שכניה, והשלמות הזאת צריכה להיות כאן - המשכן.

בית של יהודי זה בית ששורה בו השכינה, ויש כללים מתי השכינה מגיעה, ועלינו מוטל לדאוג לזה, והידיעה שיש שכניה מוסיפה לכל אחד את ההרגשה שהקב"ה נמצא בכל מקום, ומטרתנו בעולם הזה היא להתקרב אליו יתברך, ויש דברים שמקרבים אליו. מי שעושה ומרגיש את זה, הוא מתקדם ומצליח הלאה, וזה המטרה של המשכן - "ושכנתי בתוכם", כדי שכל אחד יתקרב אל הקב"ה והמשכן. ועכשיו שאין לנו משכן, יש את הישיבות ובתי המדרשות - בתי מקדש מעט.

עלינו להשתדל לעלות תמיד לדרגות יותר גבוהות, לשאוף, ומי ששואף הרבה, מצליח להשיג הרבה. והתורה נתנה את כל ההיכי תימצוי שכל אחד יוכל להגשים את שאיפותיו, אם האדם עמל הוא מקבל סייעתא מיוחדת מן שמיא. זה מה שהפרשה כאן מלמדת אותנו, מי ש"ידבנו לבו", מי שרוצה באמת לתת - משרה את השכינה. היה חיוב גמור על עם ישראל להקים משכן, אבל לכל אחד היה את הבחירה כמה ידבנו לבו, הרי היה מצוה על כל הציבור לבנות את המשכן, אבל רק מי שידבנו לבו הוא זה שזוכה לזה, וכל אחד בונה את המשכן לפי שאיפת ונדבת לבו.

(מוצש"ק תרומה תשפ"ב)

שהאדם עוזר לשני לגדול, כל אחד טורח קצת ומקבל הרבה

ובכוזרי (מאמר ג, י"ח) "המתפלל אך ורק בעדו דומה לאדם שבשעת סכנה למדינה יסתפק בתקון ביתו הוא ואינו רוצה להשתתף עם אנשי המדינה בתקון חומותיהם אדם כזה הוצאתו מרבה וסכנתו מתמדת ואלו האיש המשתתף עם הציבור הוצאתו מועטת ובטחונו מרבה כי **את אשר לא הספיק האחד לעשות בא האחר ומשלימו** וכך תעמד המדינה על השלמות הגדולה ביותר האפשרית לה וכל אנשיה יהיו נהנים מברכותיה על ידי הוצאה מועטת", אדם הרוצה לבנות מבצר שישמור על אוצרותיו מפני השודדים, צריך הוא לבנות את ביתו לבד, אבל אם כל הציבור משתתף יחד לבנות חומה, כל אחד נותן משלו משהו קטן, וכך כולם בונים יחד חומה, והחומה שומרת על כולם. כן

לקראת יום השנה ט' אדר - מתוך משא רבינו מרן שליט"א בעצרת המספד בתוך ימי השלושים לפטירת מרנא הגר"ש אויערבאך זצוק"ל במעמד אלפי ישראל בהיכל ישיבת "רבנו חיים ברלין" בפלמטבוש

שבוע שעבר צעדנו כולנו בהלויה, אלפי אלפי אנשים בוכים ואבלים, אחר מיטתו של ראש הישיבה זצוק"ל. על מה בכו כולם? אין אלמנה, אין יתומים, כולם בכו על עצמם. כשהלב הולך כל האיברים מרגישים בחסרוננו, המנהיג נסתלק - מנהיג עולם התורה, האבא נסתלק, והרביה נסתלק, כולם בכו על עצמם.

נתאספנו כאן להספד על ג' דברים, על המנהיג, על האב, ועל הרביה. דוד המלך אומר בתהילים (פרק כ"ט) "קול ד' בכח, קול ד' בהדר... קול ד' חוצב להבות אש", ובהנהגת רבותינו ז"ע, מצינו את ג' סוגי הנהגות שנאמרו בפסוק. הנהגת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה האבי עזרי זללה"ה, הייתה בבחינת "קול ד' בכח", כל העולם חל מפניו והוא היה בשיא תוקפו וכוחו. לאחר מכן ביקש רבינו הרב שך זצ"ל מרבינו מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זללה"ה שייטול על עצמו את הנהגת הציבור, ביקש והסכים, והנהגתו הייתה הנהגת "קול ד' בהדר". ולאחריו הנהיג רבינו ראש הישיבה הגר"ש זללה"ה בהנהגת "קול ד' חוצב להבות אש", הוא היה כל כולו אש, ואת הניסיונות שיש בדורנו ניתן לנצח אך ורק בכח של אש.

מטרת ההספד הוא להרגיש את החסרון הגדול, חז"ל (בבא בתרא עה) מתארים את ההבדל בין משה ליהושע "זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה", היינו שאין זה רק ב' סוגים של אור, אלא חמה זה אור ולבנה זה חושך, כאשר השמש זורחת הכל מאיר ואין שום בעיות, ואילו כאשר הלבנה מאירה יש חושך - אך בעזרת האור של הלבנה ניתן למצוא פתרונות בתוך החשיכה, וההבדל הוא עצום. ובכל דור ודור יש ירידת הדורות והחושך נהיה יותר גדול, ועלינו מוטל לעמול יותר ללכת בדרכי רבותינו וכך ניצל מטעויות.

הוא השאיר לנו ירושה גדולה, כתוב ביערות דבש (חלק שני דרוש ז), על פטירת אדם גדול: "רק שהאיש הצדיק היה מלובש ומעוטר במדות רבות וכמה מעלות טובות, ובמותו, הרי כל מעשיו ומדות וקניני שלימות שהיו לו, מופקרים, וכל איש ישראל יכול לזכות, זה יאמר אני אזכה במדת ענוה שלו, וזה יאמר אני אזכה במדת התמדה בתורה כמוהו, וזה יאמר אני אזכה במדת לרדוף שלום כמוהו, וזה יאמר אני אזכה במדת לרחם נדכאים ולחזק כושלים להיות אבי יתומים ואלמנות כמוהו, וזה יאמר אני אזכה במדת מדקדק במצוה כמוהו, וזה להיות ירא חטא וסור מרע כמוהו, וזה יאמר בשאר מדות, וכל אחד יכול לזכות במדה ומעלה אחת, כי הכל קניני שלימות צריכים לאישי ישראלים ולא יחסר המזג, וכך מסודר הכל, כך וכך ישראלים צריכים להיות שיהיה בהם כך וכך שלימות".

כל אחד מאיתנו יכול לזכות במידותיו הגדולות, בעמל התורה, בידיעת התורה לעומק ולרוחב, בחשקת התורה, בחשקת התפילה, בעמל התפילה, הקב"ה מנהג עולמו בחסד ואף הוא כל הנהגתו הייתה ב"חסד", חסד לכולם, לשבורי לב לאלמנות ולמוסדות התורה, ועם כל הרחמים והחסד לא זז כמלא נימה. ברוממות השבת, מיום ששי בבוקר ועד יום ראשון רציפות אחת של התעלות בתורה ובתפילה, וכשרואים את כל זה בעיניים אפשר קצת לזכות לזה וזה הנחמה, שהמעלות הגדולות הללו לא נסתלקו, אלא הן עומדות וקיימות וממתינות לכל אחד מאיתנו שיזכה בהם, שלא יהיה ח"ו בחינה של "חזרה תורה לנרתיקה", וכשקונים את המעלות אין כאן "סילוקן של צדיקים", שהרי הוא קיים ודרכו ומעשיו קיימים.

"בהתהלך תנחה אותך" (משלי פ"ו פכ"ב), התורה נמשלה לפיקח שמוביל בידו את הסומא ומנחה אותו בכל תהלוכותיו, כשנלך ונצעד בדרך התורה נדע מהי הדרך הנכונה, ובזכות שכולם יעמדו לימין התורה ולומדיה, יזכו לשמור את התורה ולהעבירה לדורות הבאים כמסורת הדורות, ותהא נשמתו צורה בצרור החיים.

י"ל ע"י מכון 'צור התורה'
לתרומות והנצחות:
02-302-4186
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

לעילוי נשמת
הגה"צ רבי שמחה זיסל
בת רבי חיים גדליה דסלר זצ"ל
נלב"ע ח' אדר תשי"ט
הנצח ע"י נכדו יידינו הרה"ג רבי אברהם דסלר שליט"א

נתרם ע"י ידידנו הרב הגאון
רבי ישראל חיים גרונר שליט"א
לדגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו שתח"י
יה"ד שיזכר אביה ואמה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

מזל"א טבא נשגור קמיה ידידנו תעלה
העומד תמיד לימין רבינו מרן שליט"א ותורתו
הרה"ג רבי אברהם דוד רבינוביץ שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו י"ו
יה"ד שיזכר אביו ואמו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
חברי המכון